

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF GRAPE AND WINE INDUSTRY OF UKRAINE

D. Basyuk, I. Babich, M. Bilko

National University of Food Technologies

Key words:

Grapes
Vineyard
Wine industry
Wine material
Quality
Government regulation

Article history:

Received 01.02.2016
Received in revised form
18.02.2016
Accepted 10.03.2016

Corresponding author:

D. Basyuk
E-mail:
daruna.b@gmail.com

ABSTRACT

Reduction of the areas of vineyards led to the fact that the market is now filled by imported wine and to the increase in domestic prices of raw materials. The imperfect government regulation in the wine sector precludes its proper development and the creation of a healthy competitive environment among domestic manufacturers. At the same time, Ukraine has the potential for the development of the industry and for the production of a wide range of products. The wine industry of Ukraine includes viticulture, industrial processing of grapes and the production for serving these branches. The final product of the complex includes fresh or dried grapes, grape juice and wine of different types, brandy and products from waste processing of grapes — enocolorants, grape oil, polyphenol concentrates, organic acids, forage, food powder, abrasives, vitamin D, etc.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Д.І. Басюк, І.М. Бабич, М.В. Білько

Національний університет харчових технологій

Скорочення площ виноградників призвело до заповнення ринку за рахунок імпорту виноматеріалів, підвищення цін на вітчизняну сировину, а недосконале державне регулювання у виноробній галузі унеможливує належний розвиток галузі та створення здорового конкурентного середовища серед вітчизняних виробників. Україна має достатній потенціал для розвитку галузі й виробництва широкого асортименту продукції. До складу виноградарсько-виноробного комплексу України входить виноградарство, промислова переробка винограду, а також виробництва, що обслуговують ці галузі. Кінцевою продукцією комплексу є свіжий і сушений виноград, виноградний сік та вина різних типів, коньяки та продукти з відходів переробки винограду — енобарвники, виноградна олія, поліфенольні концентрати, органічні кислоти, фуражні корми, харчовий порошок, абразивні матеріали, вітамін D тощо.

Ключові слова: виноград, виноградники, виноробна галузь, виноматеріал, якість, державне регулювання.

Постановка проблеми. Виноградарсько-виноробна галузь належить до стратегічних галузей агропромислового комплексу України, яка суттєво впливає на рівень соціально-економічного розвитку регіонів і є важливою бюджетоутворюючою складовою, а вироблена продукція має виняткове значення для підвищення якості життя населення.

Виноградно-виноробна галузь України за всю історію існування пережила періоди розквіту й занепаду. Антиалкогольна кампанія з 1985 р. та економічна криза 90-років ХХ ст. призвели до значних скорочень площ виноградників та обсягів виробництва продукції. Загальна площа виноградників у плодоносному віці в Україні з 1990 р. скоротилася на 69,3 %, станом на 1 січня 2015 року вона складає 48,7 тис. га, в т.ч. у плодоносному віці — 44,2 тис. га. У зв'язку з цим актуальною є стратегія розвитку ринку винопродукції в Україні для забезпечення стабільного надходження коштів до бюджету і розвитку здорових конкурентних умов праці.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану та умов функціонування виноградарсько-виноробної галузі України, виділення окремих проблем її функціонування і виявлення пріоритетних напрямів розвитку галузі.

Результати дослідження та їх обговорення. Виноградно-виноробна галузь в Україні завжди відігравала провідну роль в агропромисловому комплексі і впливала на рівень соціально-економічного розвитку регіонів.

За кліматичних умов виноградники в Україні зосереджені в основному в Одеській, Миколаївській, Херсонській, Закарпатській областях. Найбільшу питому вагу за площами виноградників в Україні має Одеська область — 39,8 %, АР Крим — 39,1 %, Миколаївська область — 7,5 %, Херсонська — 6,6 %, Закарпатська — 4,9 %. В цих областях виділено природних 15 макро- та 58 мікрозон виноградарства, у т.ч. в Одеській області — 3 і 16, Херсонській — 2 і 10, Миколаївській — 2 і 7, Закарпатській — 1 і 12, Запорізькій — 1 і 6, на території тимчасово окупованої території Криму — 6 макрозон і 12 мікрозон, що надає можливість виробляти унікальні види винопродукції.

Виноградарство тісно пов'язане з виноробством, і саме його динамічний розвиток є однією з ланок ефективного функціонування виноробної галузі.

Характеризуючи стан виноробної галузі за останні роки, слід відмітити, що він має нестабільний характер. У 2013 р. у виробництві винограду та виноматеріалів спостерігалися позитивні тенденції. Так, валовий збір винограду в господарствах усіх категорій збільшився з 456,0 тис. т у 2012 р. до 575,4 тис. т у 2013 р., тобто на 119,4 тис. т, або на 26,2 %. Урожайність винограду покращилася з 67,2 т/га до 85,8 т/га, що становить 127,7 % до рівня 2012 року. Незначне скорочення спостерігалось у площі виноградних насаджень у плодоносному віці з 67,9 до 67,1 тис. га у 2013 р., що становить 98,8 % до рівня попереднього року [3].

У 2014 р. відбулось зниження показників стану виноробної галузі за рахунок виключення тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, також без частини зони проведення антитерористичної операції. Зокрема, валовий збір винограду в господарствах усіх категорій зменшився до 435,5 тис. т, або на 4,5 %. Урожайність винограду зменшилась, значно скоротились площі виноградних насаджень у плодоносному віці — до 44 тис. га, що становить

98,8 % до рівня попереднього року. Обсяг переробки винограду на виноматеріали знизився на 25,7 % і склав 228933,1 т [6].

У 2015 р. валовий збір винограду склав 376,1 тис. т (86,3 % до обсягу попереднього року), урожайність знизилася до 90,4 ц/га. За категоріями виробників виробництво винограду у 2015 р. характеризується даними, наведеними у табл. 1. Слід зазначити, що у малих господарствах урожайність винограду в 1,5 раза вища за середні показники [7].

Таблиця 1. Виробництво винограду за категоріями виробників у 2015 році

	Валовий збір			Зібрана площа			Урожайність	
	тис. т	2015 р. до 2014 р.		тис. га	2015 р. до 2014 р.		ц з 1 га	(+, -) до 2014 р.
		+, -	у %		+, -	у %		
Господарства всіх категорій	376,1	-59,5	86,3	41,6	-2,6	94,1	90,4	-8,2
Сільськогосподарські підприємства	196,0	-45,0	81,3	28,9	-2,7	91,5	67,8	-8,6
Господарства населення (малі підприємства)	180,1	-14,5	92,5	12,7	0,1	100,8	142,3	-11,9

За розрахунками науковців Інституту аграрної економіки, виробництво винограду є одним з найбільш рентабельних видів сільського господарства, що в середньому складає 71,5 % (разом з виробництвом рису — 80,5 %, проса — 66 % та ріпаку — 57,2 %. При цьому рентабельність зазначених культур демонструє тенденцію зростання протягом останніх років.

Важливим чинником збільшення ефективності галузі виноградарства в цілому є забезпечення підприємств сировиною. Сучасний стан виноградників підприємств потребує закладання нових насаджень та омолодження існуючих, оскільки частина з них втратила ефективний рівень урожайності. На відновлення виноградних посадок галузі необхідні довгострокові інвестиції, адже розрахунок за кредитними ресурсами можливий лише на 8—9 рік після закладання винограднику [2]. За таких умов виноробна галузь не може працювати на повну потужність і вимушена купувати сировину за кордоном, зменшуючи через це власне виробництво.

Суттєвим позитивом є те, що з 1999 р. за фінансової державної підтримки суб'єктами господарювання закладено за новітніми технологіями 50,2 тис. га виноградників. На проведення робіт з посадки, спорудження шпалери та будівництва краплинного зрошення на цих площах ними було витрачено 3,5 млрд грн власних коштів підприємств, з яких 1,74 млрд грн (49 %) відшкодовано з державного бюджету [4].

Обсяги перероблення підприємствами винограду та виробництва виноматеріалів у період з 2006 р. по 2013 р. мали нестабільну динаміку і в середньому склали 385 тис. т винограду; виноматеріалів вироблено в середньому 27,1 млн дал [6—8].

Рис. Динаміка переробки винограду і виробництва винноматеріалів у 2006—2013 рр.

Обсяги переробки винограду на винноматеріали за регіонами характеризуються даними [7], наведеними в табл. 2.

Таблиця 2. Обсяги переробки винограду на винноматеріали за регіонами, т¹

	Обсяг переробки винограду на винноматеріали		У тому числі виноград		Середня ціна купівлі 1 т винограду, грн	
	2015 р.	у % до 2014 р.	власно вирощений	закуплений	2015 р.	2014 р.
Україна	194028,6	84,8	36157,3	157871,3	6701,8	3636,5
Закарпатська	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Запорізька	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Миколаївська	44365,7	99,3	3776,5	40589,2	6264,5	3333,9
Одеська	114134,7	81,6	27722,1	86412,6	6078,9	3299,9
Херсонська	28770,4	79,6	4467,9	24302,5	10763,9	5661,7

Примітки: ¹ без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, за 2014 р., також без частини зони проведення антитерористичної операції. ² Інформація вилучена з метою забезпечення конфіденційності згідно із Законом України «Про державну статистику»

Підприємства Одещини є лідерами за обсягами переробки винограду, які становлять майже 58 % від загального обсягу, виробництва Миколаївської та Херсонської областей переробили 23 % та 15 % відповідно. Слід відзначити, що щорічно Україна імпортує 20—25 тис. т столового винограду на суму до 30 млн дол. США (4,5 тис. га виноградних насаджень).

При виробництві у середньому 4,5 млн дал коньяків України (1,8 млн дал) частка імпортованої сировини — 1,2 млн дал (67 %) на суму близько 40 млн дол. США. Для викурки цієї частки з винноматеріалів потрібно було переробити винограду — 171 тис. тонн, (24 тис. га виноградних насаджень). Таким чином, українські підприємства сплатили майже 70 млн дол. США та втратили можливість забезпечити робочими місцями понад 200 тис. робітників, задіяних на вирощуванні, зборі винограду, а також на суміжних виробництвах [4].

Переробка винограду на винноматеріали за сортами характеризується даними, наведеними в табл. 3.

Кожен із зазначених сортів винограду використовується за певним напрямком: у виробництві столових, десертних, міцних вин, коньячних і шампанських винноматеріалів, ігристих вин.

Таблиця 3. Переробка винограду на виноматеріали за сортами

Найменування сортів винограду	Обсяг переробки винограду на виноматеріали, т			Середня масова концентрація цукрів у винограді, г/дм ³	
	2015 р.	у % до загального підсумку	у % до 2014 р.	2015 р.	2014 р.
Аліготе	23902,3	12,3	80,0	185,0	183,4
Бастардо магарацький	5239,7	2,7	151,0	191,7	192,2
Каберне-Совіньйон	17883,3	9,2	84,0	195,7	199,3
Мерло	6153,5	3,2	57,6	195,4	197,9
Мускат (білий, рожевий, Оттонель тощо)	11417,1	5,9	64,3	186,3	183,5
Одеський чорний	3546,6	1,8	69,5	194,3	200,8
Піно (білий, чорний, сірий)	7040,7	3,6	87,7	184,5	186,7
Рислінг	11621,0	6,0	89,0	183,9	185,1
Ркацителі	9934,9	5,1	78,5	186,8	175,8
Сапераві північний	5376,7	2,8	98,5	193,5	193,3
Совіньйон	10416,0	5,4	66,2	186,6	186,4
Трамінер рожевий	3276,0	1,7	73,2	191,5	186,9
Фетяска	2062,2	1,1	67,3	180,4	180,2
Шардоне	20277,5	10,4	81,9	185,2	184,9
Інші	55881,1	28,8	104,4	184,7	183,2

Аналіз даних, наведених у табл. 3, свідчить, що в Україні асортимент винограду, що культивують на підприємствах, досить різноманітний. Найбільші посадки білих сортів винограду Аліготе і Шардоне, червоних — Каберне-Совіньйон. Це свідчить про потенціал виробництва в країні столових та ігристих вин.

У 2015 р. вироблено виноматеріалів для випуску вин 6142,1 тис. дал (98,1 % обсягу 2014 р.), для закладки на витримку — 29,9 тис. дал (у 3,1 раза більше). У груповому асортименті виноматеріалів шампанських та ігристих виготовлено на 20 % менше, ніж у 2014 р., для закладки на витримку та випуску столових вин — на 5,8 % менше, інших видів виноматеріалів — на 31,3 % менше.

Водночас обсяги для випуску коньячних виноматеріалів збільшилися на 11,6 %; для випуску кріплених вин — на 18,7 %, для їх виробництва було використано 160,2 тис. дал спирту-ректифікату, що на 9,6 % менше, ніж у 2014 році. У загальному виробництві виноматеріалів зросла питома вага коньячних — з 19,5 % у 2014 р. до 23,2 % у 2015 р., для закладки на витримку та випуску столових вин — з 34,4 % до 34,7%, для випуску кріплених вин — з 7,2 % до 9,1 %; скоротилася частка виноматеріалів шампанських та ігристих — з 36,5 % до 31,2 %, інших видів виноматеріалів — з 2,4 % до 1,8 % [7].

У 2015 р. в Україні вироблено 17,35 млн дал винопродукції (98 % від показників 2014 р.), у т.ч. вермути — 1,8 млн дал; вина натуральні виноградні — 5,4 млн дал; вина шампанські, газовані та ігристі — 4,7 млн дал; вина плодово-ягідні — 1,4 млн дал; коньяки — 2,95 млн дал; вина натуральні виноградні з додаванням спирту та міцні напої — 1,1 млн дал.

Виробництво виноматеріалів за регіонами наведено в табл. 4.

Однією з найбільш гострих проблем виноробства в Україні, яка стримує розвиток виноробства, є непомірна для виробників з невеликими обсягами виробництва щорічна плата — 500 тис. грн за право оптової торгівлі власною виробленою виноробною продукцією, а також зарегульованість системи отримання ліцензій на право виробництва алкогольних напоїв (суб'єкту господарювання необхідно зібрати близько 140 документів, при цьому більшість вимог для підприємств з невеликими обсягами виробництва нереальні).

Таблиця 4. Виробництво виноматеріалів за регіонами, тис. дал

	Обсяг виробництва виноматеріалів		У тому числі			
	2015 р.	у % до 2014 р.	шампанські та ігристі	коньячні	для випуску вин і закладки на витримку	
					столові	кріплені
Україна	14103,6	93,6	4407,2	3277,5	4889,1	1282,9
Закарпатська	... ¹	... ¹	—	—	... ¹	... ¹
Запорізька	... ¹	... ¹	—	—	... ¹	... ¹
Миколаївська	3198,7	99,0	1196,6	142,2	1370,5	489,5
Одеська	8526,5	93,9	3092,9	1645,9	2979,4	645,8
Херсонська	1975,3	84,0	117,7	1489,5	228,4	63,6

Примітки: ¹ дані вилучено з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації

У 2013 р. у підприємств з великими обсягами виробництва частка вартості зазначеної ліцензії у собівартості реалізованої пляшки винопродукції складала:

- ПАТ «ДМК Таврія» Херсонської області — 0,9 грн;
- ТОВ «ПТК Шабо» Одеської області — 0,2 грн;
- ПАТ «Коблево» Миколаївської області — 0,3 грн.

У підприємств з невеликими обсягами виробництва ця частка значно більша і складає: ТОВ «Велес» (ТМ «Колоніст») — 58,3 грн; ПрАТ «Одесавинпром» Одеської області — 27,0 грн; ВАТ «Зелений гай» Миколаївської області — 24,9 грн. У фермерському господарстві «Курінь» Херсонської області, яке випускає 1,2 тис. дал вина з власного виноматеріалу, частка оплати за ліцензію у собівартості реалізованої пляшки винопродукції досягає 293,1 грн. На ДП «Леанка» Закарпатської області, яке має обсяг виробництва 791,1 дал вина, після сплати вартості ліцензії на оптову торгівлю до собівартості пляшки вина додається сума 442,4 грн [4].

Важливим моментом розвитку виноробного комплексу стало входження України у травні 2008 р. в СОТ, що надало можливість стати рівноправним партнером на світових товарних ринках. У результаті було скасовано окремі обмеження та лібералізовано умови доступу на зовнішні ринки для цілого ряду українських товарів базових експортних галузей.

Будучи членом СОТ, використовуючи міжнародне право, Угоду СОТ, досвід членів ЄС і таких країн, як США, Канада, Чилі та інших, Україна повинна відстоювати особливості національного виробництва.

На сьогодні існує необхідність створення інституційної основи подальшого розвитку і нарощування вітчизняного економічного потенціалу винороб-

них підприємств, закріплення на традиційних і нових ринках збуту, а також вирішення багатьох актуальних проблем галузі. Одна з них — використання географічних найменувань у традиційних родових назвах виноробної продукції України. У виноробстві України вживається десять географічних назв, які походять з інших європейських країн, а саме: Шампанське, Коньяк, Кальвадос, Кагор (Франція), Портвейн, Мадера (Португалія), Херес, Малага (Іспанія), Токай (Угорщина), Марсала (Італія, о. Сицилія). Їх використовують уже понад 100 років — з кінця XIX ст. (табл. 5). Відмова від цих назв створить значні незручності у споживача і вплине на їх економічну складову. Відповідно, з боку України немає порушень Угоди TRIPS (п. 4 та п. 6, ст. 24), що не забороняють використання родових назв із географічними позначеннями для тих виробників, які ці назви використовували «протягом принаймні 10 років, що передують 15 квітня 1994 року».

Таблиця 5. Географічні найменування вина та їх розповсюдження в Україні

Найменування продукції	Кількість підприємств, що використовують географічну назву	Рік початку виробництва
Шампанське України	17	1878
Коньяк України	26	1889
Портвейн	59	1891
Кагор	68	1904
Мадера	22	1892
Херес	11	1945
Токай	4	1892
Марсала	2	1918
Малага	1	1891
Кальвадос	2	1972

Одним із суттєвих досягнень вітчизняного виноробства є переорієнтація провідних підприємств і фермерських господарств на виробництво вин КНП та органічних вин. Перелік зареєстрованих географічних зазначень складає в ЄС понад 3000 найменувань, в Україні на даний час є п'ять найменувань, які виробляє ПТК «Шабо» Шардоне Шабо (АОС), Тельті-Курук-Шабо (АОС), Рислінг Шабо (АОС), Мерло Шабо (АОС), Каберне Шабо (АОС), Виробництво вин КНП становило у грудні 2012 р. 1,7 тис. дал, в січні—грудні 2013 р. — 22,9 тис. дал, на сьогодні виробництво зросло в декілька разів.

Торговельні марки з визначенням регіону виробництва продукції (за критеріями країн ЄС щодо географічного позначення TSG (Traditional Specialies Guaranteed) як загальноприйняті методи гарантії виробництва і дотримання рецептур використовуються провідними виноробними підприємствами: ТМ Таврія, ТМ «Інкерман» (Дім марочних коньяків «Таврія»), ТМ «Золота балка» (ПрАТ «КЗШВ «Столичний»)), ТМ «Ореанда» (ПрАТ «Одеський коньячний завод»), ТМ «Коктебель» (ПрАТ «Одеський коньячний завод»), ТМ «Магарач» (ПАТ «Цюрупинське»), ТМ Коблево (ВАТ «Коблево»), ТМ Шабо (ТОВ ПТК «Шабо»), ТМ Тиса («Ужгородський коньячний завод») [4].

Міжнародного законодавства, яке б забороняло використання родових назв вин, не існує. Прийняття таких зобов'язань можливе тільки на добровільній основі. Але зараз на фоні перевиробництва вин і скорочення площ виноградни-

ків в європейських країнах добровільне прийняття таких зобов'язань Україною може призвести фактично до ліквідації галузі виноробства в країні [1, с. 80]. Отже, українські виробники повинні послідовно відстоювати свої права на використання вказаних родових назв і підтверджувати їх незмінно високою якістю продукції.

У світі в останні роки набуло розвитку органічне виноробство, що можна пояснити повальним захопленням органічними продуктами харчування. Органічне вино є найбільш динамічною категорією у виробництві всіх органічних алкогольних продуктів. Слід відмітити, що в Україні з'явилися виробники органічних вин. Так, невелике підприємство з виробництва органічних вин ФГ «Перлина струмка» ТМ «V.Petrov» Одеської області отримало міжнародний сертифікат на виробництво органічного винограду та вина [4].

Актуальною проблемою виноробної галузі є негативне сальдо зовнішньоекономічного торговельного балансу, зростання обсягів імпорту вина в Україну, особливо з Молдови, Грузії, Італії, Чилі та інших країн. Зростає імпорт як дешевих, так і дорогих вин. Найбільш дешевими за ціною є імпортовані вина з Молдови, Чилі, Грузії. До категорії дорогих вин за ціною слід віднести вина з Італії та Франції, попит на які має тенденцію до зростання.

У 2015 р. Україною експортовано виноградних натуральних вин на загальну суму 38,2 млн дол. США (93,9 % від показників 2014 р.). У 2015 р. найбільшimi імпортерами українських вин були :

- Російська Федерація — 26,4 млн дол. США (69,1 %);
- Грузія — 3,3 млн дол. США (8,6 %);
- Азербайджан — 1,3 млн дол. США (3,4 %);
- Німеччина — 1,3 млн дол. США (3,4 %);
- Китай — 0,7 млн дол. США (1,8 %).

У 2015 р. Україною імпортовано виноградних натуральних вин на загальну суму 56,4 млн дол. США (58,8 % від 2014 р.).

У 2015 році найбільшimi експортерами були:

- Італія — 16,8 млн дол. США (29,8 %);
- Франція — 10,9 млн дол. США (19,3 %);
- Грузія — 7,9 млн дол. США (14 %);
- Молдова — 4,9 млн дол. США (8,7 %);
- Німеччина — 3,4 млн дол. США (6,0 %);
- Чилі — 3,2 млн дол. США (5,7 %) [4].

Серйозною проблемою вітчизняних виноробів є посилення боротьби з фальсифікацією винопродукції. На жаль, частина продукції, що реалізується через торговельну мережу, є фальсифікованою і, відповідно, у тіншовому бізнесі приховується певна частина доходів. Нині ринок алкоголю в Україні потребує серйозного контролю з боку держави. Система контролю повинна суміщати дегустаційне оцінювання, аналізування за фізико-хімічними показниками, передбаченими Держстандартом, та низку додаткових показників, які визначають справжність вин.

Окрім окреслених проблем, галузь має й позитивну тенденцію щодо підвищення якості продукції. Цьому сприяє впровадження передових технологій

культивування винограду й виробництва вин і технічне переоснащення підприємств, яке почалося з 2000 року.

Сучасне обладнання дозволяє здійснювати гнучку переробку винограду з різним ступенем подрібнення ягід, переробляти виноград у м'яких режимах, не руйнуючи кісточок і шкірки ягід. Це надає можливість виробляти легкі вина з гармонійним смаком без зайвої грубості, окисненості та інших недоліків. Розроблені в останні роки методи фільтрації та стабілізації дозволяють розливати вина прозорими й стабільними протягом тривалого терміну. На сьогодні широко використовуються лінії стерильного розливу, які не вимагають оброблення вина теплом перед розливом його в пляшку та зберігають повноцінний смак і аромат. Також поліпшило якість використання апаратури контролю за температурними процесами під час бродіння вина. Для виготовлення устаткування, емностей і трубопроводів тепер застосовують лише нержавіючу сталь [1].

Ще одним важливим напрямом розвитку галузі є підвищення об'ємів виробництва високоякісних натуральних столових білих, рожевих і червоних вин, які позитивно впливають на фізіологію людини та мають дієтичні властивості; збільшення асортименту високоцінних сортових, витриманих і марочних вин, вин з контролюванням найменувань за походженням замість великих однорідних партій ординарної продукції. Це можливо за підтримки розвитку малих підприємств (10—100 га виноградників). Усі кращі вина світу виробляють саме на таких підприємствах. Таким підприємствам легше та швидше підвищити якість, створити неповторний стиль. Як правило, такими господарствами керують приватні власники, які особисто зацікавлені в якості своєї продукції.

Заборона реклами вина і, як наслідок, низький рівень культури споживання винопродукції у населення знижує інтерес потенційних українських споживачів до вин вітчизняного виробництва і дуже часто орієнтує на споживання горілки і пива.

Особливе місце посідають економічні проблеми виноградно-виноробного комплексу, що стосуються переходу до нових форм власності з метою підвищення ефективності виноградарства; вдосконалення інвестиційної політики; інтеграції інтересів суб'єктів структури «виробництво винограду-перероблення-випуск кінцевої продукції».

Висновки

Отже, виноградарство України — традиційна та прибуткова галузь сільсько-господарського виробництва, яка з давніх часів забезпечує населення цінними незамінними продуктами харчування, сировиною — переробну промисловість.

Негативні тенденції у виноградарстві та виноробстві свідчать про відсутність науково обґрунтованої стратегії розвитку ринку винопродукції в нашій державі на основі дослідження споживчого попиту і пропозиції, тенденцій щодо їх зміни для прогнозування розвитку галузі. Все це робить актуальним розроблення ефективної економічної політики в галузі виробництва й обігу продукції, забезпечення соціально-економічної ефективності механізмів державного регулювання для того, щоб забезпечувати стабільне надходження коштів

до бюджету, легалізацію тіншового сектору, розвиток здорового конкурентного середовища, захист вітчизняного виробника від експансії зарубіжних ринків, модернізацію й технічне переоснащення галузі.

Література

1. *Актуальні проблеми управління виноградно-виноробним комплексом: монографія* / І.М. Бабич, Д.І. Басюк, М.В. Білько та ін.; за заг. ред. Шияна П.Л., Басюк Д.І. — Кам'янець-Подільський: ПП Д.Г. Зволейко, 2014. — 252 с.
2. *Виноградно-виноробна галузь України у 2013 році* // Виноград. — 2014. — № 1—2. — С. 14—17.
3. *Костенко В.* Виноградно-виноробна галузь України, стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. Костенко. — Режим доступу до ресурсу: wine-forum.com.ua/.
4. *Кучеренко В.* Актуальні проблеми виноградно-виноробної галузі: шляхи вирішення [Електронний ресурс] / В. Кучеренко. — Режим доступу до ресурсу: wine-forum.com.ua/.
5. *Осипов В.* Виноградарство та виноробство України. Сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку / В. Осипов, Л. Осипова // *Економіст*. — 2015. — № 3. — С. 28—31.
6. *Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2014 році* [Електронний ресурс] / Експрес-випуск Державної служби статистики. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. *Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2015 році* [Електронний ресурс] / Експрес-випуск Державної служби статистики. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. *Підсумки збору врожаю основних сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду у 2015 році* [Електронний ресурс] / Експрес-випуск Державної служби статистики. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ВИНОГРАДАРСКО-ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Д.И. Басюк, И.М. Бабич, М.В. Билько

Национальный университет пищевых технологий

Сокращение площадей виноградников привело к заполнению рынка за счет импорта виноматериалов и повышению цен на отечественное сырье, а несовершенное государственное регулирование в винодельческой отрасли исключает надлежащее развитие отрасли и создание здоровой конкурентной среды среди отечественных производителей. Украина имеет достаточный потенциал для развития отрасли и производства широкого ассортимента продукции. В состав виноградарско-винодельческого комплекса Украины входят виноградарство, промышленная переработка винограда, а также производства, обслуживающие эти отрасли. Конечной продукцией комплекса является свежий и сушеный виноград, виноградный сок и вина разных типов, коньяки и продукты из отходов переработки винограда — энокрасители, виноградное масло, полифенольные концентраты, органические кислоты, фуражные корма, пищевой порошок, абразивные материалы, витамин D.

Ключевые слова: виноград, виноградники, винодельческая отрасль, виноматериал, качество, государственное регулирование.